

Elementy przedsiębiorczości

Co zrobić z pieniędzmi, gdy nam trochę zostanie

Piotr Fulmański

`piotr@fulmanski.pl`

18 kwietnia 2017

- 1 **Ile osób oszczędza?**
- 2 **Kto i dlaczego oszczędza?**
- 3 **Co zrobić aby oszczędzało więcej osób?**
- 4 **Jeśli oszczędzamy, to jak?**
- 5 **Co można zrobić z oszczędnościami?**

Ile osób oszczędza?

W najbardziej rozwiniętym kraju świata, w Stanach Zjednoczonych, udział oszczędności w osobistych dochodach gospodarstw domowych kształtuje się wyjątkowo nisko, w granicach 5-6%, przy czym oszczędności te rozkładają się bardzo nierównomiernie. Oszczędzają przede wszystkim rodziny najbogatsze. Rodziny średnio zamożne żyją w dużym stopniu na kredyt. Powszechnie stosowana karta kredytowa pozwala niemal wszystko kupować na kredyt – samochody, sprzęt gospodarstwa domowego, a nawet mieszkania (pod zastaw hipoteczny). Zadłużenie gospodarstw domowych w USA w 1998 r. osiągnęło bezprecedensowy poziom 89% osobistych dochodów ludności. Przeciętni Amerykanie muszą pracować, aby spłacać odsetki i należne raty kredytu, który już dawno wydali na zakupy. Jedynie najuboższe 20% gospodarstw domowych nie jest zadłużonych, gdyż na skutek braku majątkowego zabezpieczenia żaden bank nie chce im udzielić kredytu.

Ile osób oszczędza?

W Polsce skłonność do oszczędzania w porównaniu z krajami wysoko rozwiniętymi jest stosunkowo mała, co wiąże się zapewne z niskim stopniem zamożności społeczeństwa. Głównym źródłem oszczędności w Polsce są gospodarstwa domowe.

Ile osób oszczędza?

W Polsce udział wszystkich oszczędności w dochodzie narodowym kształtuje się w granicach 20%. Natomiast udział oszczędności samych gospodarstw domowych kształtuje się w granicach 10% ich dochodów osobistych. Jest to znacznie mniej niż w wielu innych krajach. Na przykład w Japonii lub w wielu krajach azjatyckich gospodarstwa domowe oszczędzają nawet do 30-35% swoich osobistych dochodów

Ile osób oszczędza?

Nie wszystkie gospodarstwa domowe są w stanie w jednakowym stopniu oszczędzać. Badania naukowe wykazują, że około 60% oszczędności jest gromadzonych w najbogatszych gospodarstwach domowych, stanowiących 10% wszystkich gospodarstw, a zaledwie 1% najbardziej bogatych rodzin gromadzi około 25% wszystkich oszczędności ludności. Oznacza to, że w Polsce oszczędzają głównie osoby płacące podatki według najwyższych stawek (40%). Równocześnie około 20% najbiedniejszych rodzin nie tylko nie oszczędza, ale nawet jest obciążona ujemnymi oszczędnościami. Ich sytuacja materialna jest tak zła, iż zapożyczają się w różny sposób w celu zapewnienia bardzo skromnego wyżywienia członkom rodziny.

Kto i dlaczego oszczędza?

Jakimi motywami kierują się ludzie oszczędzający część swoich dochodów?

- Może to być motyw ostrożności lub przezorności.
- Istotną rolę mogą odgrywać plany dokonania większych zakupów w przyszłości dotyczących dóbr konsumpcyjnych trwałego użytkowania.
- Inwestycje w człowieka.

Co zrobić aby oszczędzało więcej osób?

Propozycja pierwsza: (być może) krótkowzroczna

Należy zwiększyć podatki najbogatszym rodzinom i na tej podstawie zwiększyć wydatki na pomoc socjalną dla najbiedniejszych. Tak właśnie wielu ludzi w Polsce rozumie sprawiedliwość społeczną. Jest to spojrzenie wyłącznie z humanistycznego punktu widzenia, ale pozostające w sprzeczności z ludzką przedsiębiorczością. Oznaczałoby to bowiem przesuwanie środków finansowych z celów inwestycyjnych na cele konsumpcyjne. Biedni troszeczkę więcej by konsumowali, ale bogaci mieliby znacznie mniejsze możliwości oszczędzania i inwestowania. Musiałoby to wpłynąć w dłuższym okresie na obniżenie wzrostu gospodarczego i tym samym na możliwości wzrostu zatrudnienia. Przejściowa poprawa losu najbiedniejszych kosztem bogatszych spowodowałaby wzrost bezrobocia w kraju i pogorszenie sytuacji materialnej rodzin dotkniętych bezrobociem.

Co zrobić aby oszczędzało więcej osób?

Propozycja druga: (być może) lepsza

Myślenie kategoriami przedsiębiorczości wymaga raczej obniżenia zbyt wysokich podatków dla najbogatszych w celu zwiększenia ich możliwości oszczędzania i zwiększenia na tej podstawie skłonności do inwestowania. **Inwestycje służą nie tylko bogatym.** Przyczyniają się one do rozwoju gospodarczego kraju, tworzą nowe stanowiska pracy, zmniejszają bezrobocie i powodują wzrost dochodów i zamożności całego społeczeństwa.

Jeśli oszczędzamy, to jak?

Struktura oszczędzania w Polsce w 2000 r., w %

Depozyty bankowe.....	70
Gotówka.....	13
Papiery wartościowe (bez akcji)....	9
Akcje (łącznie z fund. inwest)....	4
Ubezpieczenia.....	3
Inne.....	1

Co można zrobić z oszczędnościami?

Gromadzone w gospodarstwach domowych oszczędności mogą być w rozmaity sposób wykorzystywane. Można je:

- przetrzymywać w domu w postaci gotówki pieniężnej,
- przetrzymywać w banku na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym,
- ulokować w banku na rachunku terminowym,
- zainwestować kupując np. złoto, walutę, dzieła sztuki,
- ulokować w akcjach na giełdzie,
- lokować w obligacjach skarbu państwa,
- lokować w zakupie ziemi i innych składnikach majątku trwałego.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Złoto itd

Co można zrobić z oszczędnościami?

Rynek papierów wartościowych jest zorganizowany w krajach gospodarczo rozwiniętych, w tym także w Polsce, w postaci giełdy. Giełda jest instytucją tworzącą specjalny rynek, na którym spotykają się sprzedający i kupujący papiery wartościowe, gdzie obowiązują pewne reguły gry rynku kapitałowego.

Znaczenie giełdy w gospodarce narodowej polega na tym, że mechanizm rynku kapitałowego umożliwia pozyskiwanie pieniędzy na inwestycje ze sprzedaży akcji spółek akcyjnych oraz szybki przepływ kapitału z jednych dziedzin do innych, z mniej do bardziej zyskownych, co sprzyja rozwojowi gospodarczemu kraju. Głównymi uczestnikami rynku papierów wartościowych są:

- emitenci papierów wartościowych oraz
- inwestorzy.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: emitent

Emitent wypuszcza do sprzedaży papiery wartościowe w celu uzyskania kapitału pożyczkowego lub kapitału udziałowego.

- Kapitał pożyczkowy powstaje przy sprzedaży obligacji państwowych i jest wykorzystywany do finansowania deficytu budżetowego.
- Kapitał udziałowy powstaje w wyniku sprzedaży akcji. Nabywcy akcji stają się udziałowcami, czyli współwłaścicielami majątku danego przedsiębiorstwa w stopniu określonym przez aktualną wartość nabytych akcji.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: emitent

Emitent papierów wartościowych sprzedaje je z reguły za pośrednictwem wyspecjalizowanych banków na tzw. rynku pierwotnym. Rynek pierwotny występuje przy sprzedaży nowo emitowanych papierów wartościowych subskrybentom, czyli pierwotnym nabywcom.

Znacznie większą rolę na rynku papierów wartościowych odgrywa rynek wtórny. Umożliwia on bowiem wzajemną wymianę na zasadach kupna–sprzedaży papierów wartościowych między inwestorami lub w razie potrzeby umożliwia posiadaczowi stosunkowo szybką zamianę posiadanych papierów wartościowych na gotówkę.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: inwestor

Inwestorem nazywamy każdego posiadacza kapitału, który decyduje się na ulokowanie go w określonych papierach wartościowych w celu uzyskania korzyści większych niż spodziewa się osiągnąć z lokowania swego kapitału w banku, w zakupie nieruchomości lub innych sposobów inwestowania.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: inwestor

Uwaga

Lokowanie pieniędzy w papierach wartościowych pociąga za sobą większą lub mniejszą szansę odniesienia korzyści, a w skrajnych przypadkach – częściową lub całkowitą utratę zainwestowanego kapitału.

Rynek akcji jest rynkiem wyjątkowo niestabilnym i podlega mniejszym lub większym spekulacyjnym wahaniom.

Giełda papierów wartościowych jest najbardziej czułym barometrem reagującym błyskawicznie na wszelkie zmiany w różnych sferach działalności gospodarczej i aktywności politycznej

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: jak ustala się kurs akcji

Akcje dostają się na giełdę tylko za pośrednictwem biur maklerskich. Maklerzy notują dokładnie wszystkie propozycje cen sprzedaży i kupna akcji swoich klientów i zgłaszają je do głównego maklera obsługującego w danym dniu giełdę. Zgłoszenia te, pochodzące z biur maklerskich całego kraju, są wprowadzane do komputera i w odpowiedni sposób porządkowane, co pozwala maklerowi–specjaliście wybrać taką cenę (kurs) dla akcji wszystkich firm dopuszczonych na giełdę, która będzie ceną równowagi dla sprzedających i kupujących. Przy tej cenie można się spodziewać największego obrotu, tzn. łącznie kupna i sprzedaży akcji.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: instrumenty finansowe notowane na giełdzie

kasowe (np. akcje) Rynek kasowy (rynek spot) – rynek, na którym transakcje są realizowane najpóźniej w drugim dniu roboczym od momentu ich zlecenia. Transakcje dokonywane na rynku kasowym są opłacane w momencie ich zawarcia – transferowi podlega w tym przypadku kapitał. Na tym rynku są dokonywane transakcje instrumentami finansowymi, tj. akcje, obligacje, warranty, prawa poboru, prawa do akcji, certyfikaty inwestycyjne.

instrumenty pochodne Instrument pochodny, derywat (ang. *derivatives*) – rodzaj instrumentu finansowego, niebędącego papierem wartościowym, którego wartość uzależniona jest od instrumentu bazowego, np. kursów akcji, rentowności obligacji, wysokości stopy procentowej, wartości indeksu giełdowego, a także tak nietypowych wskaźników, jak liczba dni słonecznych, wielkość opadu śniegu czy deszczu – derywatów pogodowych.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Giełda: handel wysokich częstotliwości

Handel wysokich częstotliwości (ang. *High Frequency Trading, HFT*) – technika inwestowania polegająca na zawieraniu wielu transakcji giełdowych w jak najkrótszym czasie, z wykorzystaniem specjalnie zaprogramowanych komputerów, które na podstawie algorytmów decyzyjnych automatycznie dokonują transakcji. Dla inwestorów wykorzystujących HFT znaczenie może mieć każda milisekunda (opóźnienie w reakcji może oznaczać, że transakcję przeprowadzi ktoś inny).

W handlu wysokich częstotliwości zysk z jednej transakcji może nie przekraczać ułamkowych części grosza (lub jednego pipsa w przypadku transakcji Forex). Cechą charakterystyczną HFT jest bardzo krótki czas między kupnem i sprzedażą danego instrumentu (czas liczony w milisekundach).

Szacuje się, że w 2009 HFT było odpowiedzialne za około 65% wolumenu na amerykańskich rynkach kapitałowych. Po 3 latach udział ten spadł do 50

Co można zrobić z oszczędnościami?

Obligacje

Obligacja jest papierem wartościowym o stałym (przynajmniej w pewnym okresie) oprocentowaniu, stanowiącym formę kredytu udzielonego przez nabywcę jej emitentowi.

Obligacja – papier wartościowy emitowany w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem obligatariusza i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia. Obligacja należy do kategorii dłużnych instrumentów finansowych. W przeciwieństwie do akcji, obligacje nie dają posiadaczowi żadnych uprawnień względem emitenta typu współwłasność, dywidenda czy też uczestnictwo w walnych zgromadzeniach. Emisja obligacji polega na przekazaniu kapitału spółce przez inwestorów. Obligacje reprezentują prawa majątkowe podzielone na określoną liczbę równych jednostek, co oznacza, iż przyznają identyczne uprawnienia danym emisjom lub seriom obligacji.

Emitentem obligacji może być nie tylko skarb państwa (Ministerstwo Finansów), ale także samorządy terytorialne i większe przedsiębiorstwa państwowe lub prywatne. Emitent jest zobowiązany do spłaty w określonym terminie wyszczególnionej w obligacji kwoty wraz z należnymi odsetkami. Obligacje mogą mieć dłuższy lub krótszy termin płatności (np. roczny, trzyletni, czteroletni, a nawet dwunastoletni).

Co można zrobić z oszczędnościami?

Obligacje

<http://www.obligacjeskarbowe.pl/>

Co można zrobić z oszczędnościami?

Weksle

W gospodarce rynkowej ważną rolę w zabezpieczaniu kredytu i w rozliczeniach między wierzycielem i dłużnikiem odgrywa weksel. Weksel jest dokumentem sporządzonym w formie przewidzianej przez przepisy prawne, w którym wystawca weksła zobowiązuje się do zapłaty określonej osobie, w ustalonym terminie i miejscu, wymienionej cyfrą i słownie sumy pieniędzy.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Czeki

Czek – dokument wystawiony w ściśle przez prawo czekowe przewidzianej formie, zawierający polecenie wystawcy, skierowane do banku, wypłacenia oznaczonej kwoty pieniężnej okazicielowi czeku lub wymienionej osobie, ze środków, jakimi w tym banku dysponuje wystawca. Polecenie wypłacenia środków pieniężnych musi być bezwarunkowe.

Rozliczenia za pomocą czeków są jedną z form płatności bezgotówkowych. Czeki są nadal popularne w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Wielkiej Brytanii czy Francji, ale w Polsce nigdy nie był szeroko stosowany jako forma rozliczeń pieniężnych.

Co można zrobić z oszczędnościami?

Weksel a czek

Mimo podobieństw konstrukcyjnych weksla i czeku, papiery te wykazują jednak wiele bardzo istotnych różnic. Zasadniczą funkcją czeku jest bowiem nie tyle funkcja kredytowa, lecz funkcja rozliczeniowo-płatnicza w obrocie bezgotówkowym. Dlatego w przeciwieństwie do weksla:

- czek jest płatny za okazaniem. Wszelką wzmiankę przeciwną uważa się za nienapisaną,
- czek, przedstawiony do zapłaty przed dniem wskazanym jako data wystawienia, jest płatny w dniu przedstawienia,
- czek nie pełni funkcji kredytowej, dlatego Prawo czekowe ustanawia stosunkowo krótkie terminy do przedstawienia czeku: a) czek, wystawiony i płatny w tym samym kraju, powinien być przedstawiony do zapłaty w ciągu dni dziesięciu, b) czek, wystawiony w innym kraju niż ten, w którym jest płatny, powinien być przedstawiony w ciągu bądź to dwudziestu, bądź to siedemdziesięciu dni, zależnie od tego, czy miejsce wystawienia i miejsce płatności znajdują się w tej samej, czy w różnych częściach świata.